

Alt Emperyalizm ve Türkiye kitabı 2000 yılında yayınlanmıştı ve esas olarak 1990-2000 yılları arasında Türkiye'nin geniş bir alanda değişen konumunu inceliyordu. Bu alan için "geniş Ortadoğu" deyimini kullanılır. Klasik coğrafi Ortadoğu'dan ayrı olarak "geniş Ortadoğu" Kafkaslar, Orta Asya ve Balkanları da kapsar. SSCB ile Doğu Avrupa ülkelerindeki sosyalist rejimlerin dağılmasının ardından Türkiye özellikle Kafkasya ve Orta Asya'da önemli bir güç olarak ortaya çıkmış, Ortadoğu'daki konumu da değişmişti. Döneme ait farklı yapıtlarda da belirtildiği gibi 1990 sonrasındaki on yıl Türkiye'nin konumunun değiştiği bir geçiş dönemi olarak adlandırılabilir. Türkiye büyük acemiliklerle yeni konumunu değerlendirmeye çalışacaktı.

Bu kitabın devamını yazmayı planlıyorum. 2000 yılından günümüze kadar dönemi kapsayacak, başka bir deyişle 2002'de iktidara gelen AKP dönemini inceleyecek...

İlk yapılacak önceki kitabı dikkatlice yeniden okumaktır. İnsan kendi yazdıklarını ne kadar unutmamış olursa olsun, onların devamını yazmayı planladığında yeniden okumalıdır. **40 Yıl Sonra TDAS**

'ı yazmadan önce de

Türkiye Devriminin Acil Sorunları

'nı (1975) dikkatlice yeniden okumuştum. Zamanla daha önce yazılandaki saptamalar değişebilir, değişmek zorundadır. Bu nedenle aradan geçen zaman içinde ilk yazılanda neler doğru çıkmış nelerin geçerli olmadığı görülmüştür, bunun devamı olan yapıtta incelenmesi gerekir. Bu nedenle "devamını" yazdığınızda ilk yazdığınızın özetini ve bu çerçevede değerlendirmesini de yapmanız gerekir.

Alt Emperyalizm ve Türkiye 18 yıl önce yayınlandı. TDAS örneğindeki gibi aradan 40 yıl geçmemişti ama Türkiye'nin bulunduğu bölgede önemli değişiklikler oldu. Geçiş dönemini arkasında bırakan Türkiye –arada ciddi hatalar yapmasına rağmen- daha az acemice hareket etmeye başladı.

Kitabı okurken kafamdaki bir sorunun cevabını da buldum. "Hırvatistan'a ne oluyor?" diye kendime sorardım. Bu ülke yıllardan beri Türkiye'nin o alandaki polisi gibi hareket ediyor, tatil için ülkeye gelen ve Kırmızı Bülten ile aranan politik mülteci pasaportlu kişileri gözaltına alıp iade işlemi başlatıyordu.

18 yıl önce bu soruya cevap vermişim aslında, o zaman süreç daha başındaymış ve şimdi sonuçları alınıyor.

Türkiye, ABD'nin de onayıyla, üç Balkan ülkesi –Hırvatistan, Kosova, Arnavutluk- ordusuna askeri eğitim veriyor. Bir ülkenin ordusuna askeri eğitim vermek sadece gelişmiş silahların kullanılmasını ve NATO'nun askeri örgütlenmesini öğretmek değildir. O ülkenin subayları ve sivil yöneticileriyle de bağ kurmak demektir. Kurulan bu ilişki sonraki yıllarda da sürer. Hırvatistan yönetiminin tutumunu bu çerçevede değerlendirmek gerekir. Aynısı MİT'in yedi Fettullahçıyı kaçırp Türkiye'ye getirdiği Kosova için de geçerlidir. Ülke başbakanının bile haberi yokmuş...

Kitabın son bölümünde alt emperyalizm-bölgesel güç ilişkisi ve bunların birbirine dönüşmesi incelenmiş. Burada kavram değişikliğine gerek bulunuyor. Türkiye "bölgesel güç" kavramı çerçevesine sığmayacak bir özellik kazandı. AKP'lilerin iddia ettiği gibi "dünya devleti" değil ama bölgesel güçten de daha geniş bir alanda varlığını açık olarak gösteriyor.

Bölgesel güç demek, adı üzerinde, bululan bölgede önemli bir güç olmak demektir. Türkiye Avrupa Birliği (AB) içinde de önemli bir güçtür. Başta Almanya olmak üzere AB'nin başlıca ülkeleri içindeki örgütlenmesi 1990 yılına göre önemli oranda gelişmiştir. AB, Türkiye'nin bulunduğu bölgeye dahil değildir.

Alt Emperyalizm ve Türkiye'de Rusya Federasyonu'nun İran ve Suriye üzerinden Birinci Körfez Savaşı ile dışlandığı Ortadoğu'ya dönüş çabasından söz etmişim ki, bu belirleme doğru çıkmış.

Üzerinde durulması gereken ve değişim gösteren epeyce konu var:

* Silah sanayisinin kurulması ve özellikle bölge ülkelere silah ihracatı

* Türkiye'nin Türkçülükten Türk-İslam anlayışına kayması... Bunun ilk işaretleri 1990'lı yıllarda görülüyor, önce gelen savunucusu da Turgut Özal...

* Sermaye ihracı, dış ülkelerdeki ortaklıklar ve yatırımların önem kazanması

* Askeri işgal politikasına yönelme... Aslında bu özellik emperyalist ülkeler tarihinde hiçbir zaman ortadan kalkmadı. Yeni sömürgecilik askeri işgali geriletti ama önemsiz duruma indirgemedi. İşgal edilen alan küçüldü, asker sayısı azaldı ama bu durum ortadan kalkmadı. ABD ve Türkiye, Suriye'nin bir bölümünü işgal etmiş durumdalar. Benzeri durum değişik Afrika ülkelerinde karışıklıkları gerekçe gösteren Fransa'nın yaptıklarında da görülebilir.

Dikkati Türkiye üzerinde toplarken İran'ın ihmal edilmesi hata olur. Türkiye'nin bölgesel atakları İran ile rekabet çerçevesinde anlaşılabilir. Bölgede askeri ve genel olarak politik etki bakımından yayılan bir başka güç İran'dır.

18 yıl öncesinde de belirtileri bulunmakla birlikte iç ve dış politikanın birleşmesi bu kadar açık değildi. Bu birleşmeyi Afrin harekatında açık olarak bir kere daha görmek mümkündür.

Alt Emperyalizm Türkiye'nin devamı ilkinden daha teorik bir yapıya sahip olacak...

Emperyalizm konusunun yeniden değerlendirilmesi gerekiyor. 1990 öncesinde dünyanın herhangi bir köşesinde SSCB ve ABD'nin içinde bulunmadığı herhangi bir çatışma olamazdı. 1990 sonrasında ve özellikle 1990-2000 arasındaki geçiş döneminin ardından çatışmalara çok sayıda politik aktör katılıyor. Önemli her çatışma küçük bir dünya savaşı gibi oluyor. Suriye örneklerden bir tanesidir, Yemen bir başka örnek olarak ortaya çıkmaktadır.

Bölgesel güçlerin dünya çapında yükselmesini görüyoruz. Bu aynı zamanda ABD ve Rusya Federasyonu'nun bölgedeki güçleri dikkate alarak hareket etmesi anlamına gelir. Büyük emperyalizmin kadiri mutlak olması eskidendi, artık bölgesel işbirliği geliştirmeden böyle yapabilmesi mümkün değildir.

Türkiye, Orta Asya ve Kafkaslardan büyük oranda çekilmek zorunda kalırken, Ortadoğu'da önemli ataklara kalktı ve konumunu güçlendirdi. Bu bağlamda "yeni savaş" konseptinin de incelenmesi gerekiyor. "Yeni savaş" belirgin olarak Yugoslavya savaşıyla başlar ve konuyla ilgili olarak yayınlanan ilk kitaplar da bu savaşı örnek verir, ardından başka savaşlarla gelişir. Suriye'deki savaş çok yeni özelliklere sahip değildir, Yugoslavya savaşında da benzer özellikler

Alt emperyalizmi okurken...

Engin Erkiner tarafından yazıldı
Cumartesi, 05 Mayıs 2018 08:41 -

vardır. Suriye’de savaşı bu veya bu oranda giren güçler daha fazladır.

Kitapta ek olarak “yeni devlet” anlayışı üzerinde de durulması gerekiyor. Max Weber’in belirlenmesiyle devletin karakteristik özelliği, ulusal sınırlar içinde güç kullanma tekeline sahip olmasıdır. Savaş ortamında bu tekel bozuluyor ama merkezi yönetim, ordu ve polis, kendine özgü ekonomik örgütlenme, eğitim dili gibi unsurlar varlığını sürdürüyor. Bu alan Birleşmiş Milletler tarafından devlet olarak tanınmıyor ama devlet olmanın özelliklerine sahiptir ve artan oranda bu yönde çaba göstermektedir.

Bunlar devlet gibi görünmeyen devletlerdir. Resmi olarak belirli bir ülkenin sınırları içindedirler ama sahip oldukları özerklik oldukça geniştir.

Bu konularda nelerin okunacağını biliyorum ve alan oldukça geniştir.

Yeni kitabın teorik yönü ilkinde göre daha fazla olacaktır.